

Matteus kapitel 11. Övers och komm: Bo Giertz

Bidrag från Bo Giertz
2018-08-23
Senast uppdaterad 2018-12-13

Evangelium enligt Matteus Kapitel 11 Ett nytt avsnitt börjar (Matt 11:1)

Översättning

När Jesus var färdig med föreskrifterna för de tolv, gick han sin väg för att undervisa och predika i städerna där i trakten.

Kommentar

Matteus är nu färdig med sin redogörelse för ”utsändningstalet”, alltså Jesu ord till sina lärjungar om deras verk i världen. Han markerar det med orden: ”När Jesus var färdig med…” Vi har mött de orden förut, nämligen efter bergspredikan, och vi kommer att möta dem ytterligare tre gånger, varje gång i slutet av en längre samling av Jesusord. Författaren markerar alltså, att han nu har lagt fram ett sammanhängande stycke av Jesu egna ord – som kan vara helt eller delvis tagna ur aposteln Matteus uppteckning av det som Mästaren sagt – och att han nu återgår till skildringen av händelserna kring Jesus. Vad som nu närmast följer (kap 11 och 12) är en skildring av hur Jesus under växande motstånd visar vad som är Rikets verkliga väsen. Döparens fråga (Matt 11:2–6) Översättning

När Johannes i fångelset fick höra om Kristi gärningar, skickade han bud med sina lärjungar och lät fråga: Är du den som skall komma? Eller skall vi vänta på en annan? Jesus svarade dem: Vänd tillbaka och berätta för Johannes vad ni hör och ser: blinda får sin syn och lama går, spetälska blir rena och döva hör, döda står upp igen och för fattiga förkunnas evangelium. O salig är den som inte tar anstöt av mig. Kommentar

Det kommer en liten beskickning från Döparen. Själv sitter han i fångelse. Han har nu fått höra om ”Kristi gärningar”. Man kunde också översätta ”Kristusgärningarna” eller ”Messiasgärningarna”. Det var ju sådana Jesus gjorde. Profeterna hade sagt det: När Gud kom till sitt folk, då skulle ”de blindas ögon öppnas och de dövas öron upplåtas”. Då skulle ”den lame hoppa som en hjort och den stummes tunga jubla” (Jes 35:5 f. Men ändå var det inte alldeles de gärningar som Johannes väntat sig. Han hade talat om kastskoveln och elden, där agarna skulle brännas. Hur blev det nu med dem?

Alltså ställer Johannes sin fråga: Är du den som skulle komma? Och Jesus ber de utskickade berätta vad de själva har sett och hört. Det är detta som är beviset: ordet och gärningarna. Det är bevis nog för dem som har ögon att se och öron att höra. Han ser Messias har kommit och att Riket är här. Det är därför som sjukdom och död måste vika. Störst av allt som Gud nu gör är detta: fattiga förkunnas evangelium. De fattiga är de som Jesus vände sig till i bergspredikan. Detta är det största av alla under: att Gud gör sådana fattiga till sina barn. Detta måste vara bevis nog för Döparen. Och så tillägger Jesus: Salig är den som inte tar anstöt av mig. Den som inte ser och inte förstår, när Gud handlar på detta sätt, han kommer aldrig att förstå. Den som tar anstöt att Gud uppenbarar sig på detta vis och inte med överväldigande makt och härlighet, han kan aldrig lära känna Gud. Det är en varning, som Jesus väl knappast riktar till Döparen, kanske snarare till hans budbärare och säkert till folket som står runt omkring och lyssnar. Vem Döparen är (Matt 11:7–15) Översättning

När de hade gått, började Jesus tala till allt folket om Johannes: Vad gick ni ut i öknen för att se? Ett vassrör som vajar i vinden Eller vad gick ni ut för att se? En man i fina kläder? Dem som bär fina kläder, dem hittar ni i palatsen. Men varför gick ni då ut? För att se en profet? Ja, säger jag er. Och ännu mer än en profet! Han är den om vilken det står skrivet:

Se, jag sänder min budbärare framför dig,
som skall bereda vägen för dig.

Sannerligen, jag säger er: Bland dem som är födda av kvinnor har ingen uppstått, som är större än Johannes Döparen. Men den som är minst i himmelriket, är ändå större än han. Från Johannes Döparens dagar ända till nu brukar man våld mot himmelriket, våldsmän vill röva bort det. Ty fram till Johannes dagar profeterade alla profeterna och lagen, och om ni vill tro det: Han är Elias, den som skulle komma. Har någon öron, så hör! Kommentar Det är till folket som Jesus nu omedelbar vänder sig. Han talar om Döparen. Vem trodde de egentligen att han var? Inte gick de ut i öknen för att se en försiktig politiker, som stack fingret i vädret för att se hur vinden blåste? Inte väntade de att finna en välklädd och bugande hovfunktionär? De visst ju alla, vad de väntade. De ville möta en profet, en riktig profet. Och det var Döparen verkligen, säger Jesus. Ja, mer än någon profet. Han var den allra största i den långa raden av gudsmän som levat på denna jord fram till nu. Och ändå – så väldig var det nya, som nu bröt in, att den minste i himmelriket (alltså Guds rike) är större än denne den störste av alla profeter.

Tydligare kan det inte sägas, att Guds rike kommer med något absolut nytt, något som inte fanns i det gamla förbundet, något som inte ens Förelöparen, den store Döparen ägde. Det var detta som Jesus förde med sig. Hos honom fanns det, och bara hos honom.

Det skakande är nu, fortsätter Jesus, att människor tror de kan hindra Riket med våld. De har kastat Johannes i fångelse. De kommer att fortsätta på samma vis. Jesus antyder det bara, men man anar att han ser framåt mot sitt eget lidande. Våldsmän vill röva bort riket. Alla profeterna och lagen – alltså hela Skriften – hade vittnat om det som skulle komma. Människor borde alltså ha vetat bättre. Men när nu Elias har kommit, så som det var sagt, då har man behandlat honom på detta

vis!

Jesus talar här hela tiden avsiktligt i gåtfulla ord. Bara den skall förstå, som har sinne för himmelrikets hemlighet. Därför tillfogar han som så ofta i sådana sammanhang: Har någon öron, så hör! Och ännu i dag tvistar de lärde om vad han egentligen menade. Rent språkligt kan orden – som de lyder på grekiska – översättas på annat vis. I 1917 års översättning heter det, a ”himmelriket tränger fram med storm och människor storma fram och rycka det till sig”. Men både språkligt och sakligt förefaller den översättningen mindre sannolik. De obotfärdigas förhinder (Matt 11:16–19)
Översättning

Men vad skall jag likna detta släkte vid? De är som barn, som sitter på torgen och ropar till andra barn:

Vi har spelat flöjt för er,
men ni ville inte dansa.
Vi sjöng sorgesång,
men ni ville inte klaga.

Johannes kom, och han varken åt eller drack. Då sade man: Han är besatt. Människosonen kom, och han både äter och dricker. Nu säger man: Titta vilken frossare och vindrinkare — god vän med publikaner och syndare! Men Visheten fick rätt av sina barn.
Kommentar

Jesus har talat om hur Döparen blev förkastad, när han kom med det budskap som Israel väntat på i sekler. Det ger honom anledning att visa hur ett obotfärdigt folk alltid finner något att ursäktas sig med, utan att bry sig om vare sig konsekvens eller logik. Jesus jämför sina landsmän med tjuriga barn, som inte vill vara med och leka vad man än föreslår dem. Kamraterna har försökt leka bröllop. När det inte passar försöker man leka begravning. Det passar inte heller. Så har Israel nu handlat mot Guds sändebud. Först kom Döparen, sträng och asketisk. Då dög han inte för sin stränghets skull. Sen kom Människosonen, som inte fastade men kunde dricka vin och umgicks bland syndare. Det passade inte heller. ”Men Visheten fick rätt av sina barn.” Visheten är Guds vishet, den som det talas om i Gamla Testamentet (särskilt Ordspråksbokens 8 kapitel) på ett sätt som ibland för tanken till Kristus. Visheten var för judarna hela Guds frälsningsplan, hans ord och hans styrelse. Jesus säger nu, att det ändå fanns de som förstod vad Gud ville och gav honom rätt, när Döparen kom – liksom nu när Människosonen har kommit.

I två av de äldsta handskrifterna står det inte ”barn” utan ”verk”. Är den läsarten riktig, kan man översätta: Men Visheten har fått rätt, det visar dess gärningar. Jesus skulle alltså ha sagt att resultatet av Döparens och hans eget verk bevisar att det var Gud med sin vishet som verkade här. Verop över de obotfärdiga (Matt 11:20–24)
Översättning

Sedan började han gå till rätta med de städer, där han utfört de flesta av sina kraftgärningar, för att de inte gjort bättring. Ve dig Korasin! Ve dig Betsaida! Hade de kraftgärningar skett i Tyrus och Sidon, som har skett hos er, skulle de för länge sen ha gjort bättring i säck och aska. Men jag säger er: För Tyrus och Sidon skall det bli drägligare på domens dag än för er. Och du Kapernaum, tänker du ”bli upphöjd till himmelen”? Nej, ”ned till dödsriket måste du fara”. Hade de kraftgärningar blivit gjorda i Sodom, som har skett hos dig, hade det stått ännu i dag. Men jag säger er: För Sodom skall det bli drägligare på domens dag än för dig.

Kommentar

Nordväst om Gennesarets sjö, ett stycke upp bland kullarna, låg ännu för ett halvsekel sedan en öde trakt, där det stack upp några pelarstumpar och murrester ur det vissna gräset. Det var resterna av Korasin. Nere vid sjön, just öster om Jordans utlopp, borde det ha funnits spår av Betsaida, men stranden låg öde, sumpig och febersjuk.

Vi får nu höra, att Jesus här och i Kapernaum hade utfört ”de flesta av sina kraftgärningar”. Det är en antydning om hur mycket som döljer sig bakom evangelisternas ord, när de helt kort berättar om hur Jesus vandrade omkring och besökte alla de små städerna och predikade i deras synagogor och botade sjuka. Av allt det som då tilldrog sig skildras bara ett litet urval i våra evangelier. Korasin nämns överhuvud inte utom på detta ställe. Och ändå hade Jesus utfört så många under där. Det visar sig alltså, att det väldiga tilloppet av människor inte betydde att de stora skarorna omvände sig och trodde evangeliet. Människor ville nog bli botade. De ville se under. Men de ville inte göra bättring.

Vad följden blir, säger nu Jesus. Att avvisa evangeliet har dom med sig, och domen blir strängare, ju mer man fått se av Guds gärningar. De städer, som för alla judar framstod som syndens värsta nästen, bar i själva verket på mindre skuld än deras egna idoga småstäder, som hade fått inbjudningen till himmelriket men tackat nej.

Jesus ställer en fråga till Kapernaum, den stad där han hade sitt hem under större delen av sin galileiska verksamhet. Den frågan är hämtad från profeten Jesaja. Där talas om den gudsfientliga staden Babel, som bland judarna hade blivit symbolen för Satan och hans rike. ”Det var du som sade i ditt hjärta: Jag vill stiga upp till himmelen.” Men svaret blir: ”Nej, ned till dödsriket måste du fara.” (Jes 14:13, 15) Kapernaum hade kunnat bli upphöjt till himmelen. Det hade varit medelpunkten i det drama, där Guds frälsning kom till jorden. Men det förspillde sitt tillfälle.

Vid den tiden tog Jesus till orda och sade: Jag prisar dig Fader, du himmelens och jordens Herre, för att du har dolt detta för de visa och kloka, men uppenbarat det för de små och olärda. Ja Fader, så var ju din goda vilja. Allt har av min Fader blivit anförtrott åt mig. Ingen känner Sonen utom Fadern. Inte heller känner någon Fadern utom Sonen och den för vilken Sonen vill göra honom känd.

Kom till mig, ni alla som arbetar och är betungade, så skall jag ge er ro. Tag på er mitt ok och lär av mig, ty jag är saktmodig och ödmjuk av hjärtat. Så skall ni finna ro för era själar, ty mitt ok är mildt och min börda är lätt. Kommentar

Detta lilla avsnitt på sex verser är bräddfyllt av innehåll. Det går knappast att ge det en sammanfattande rubrik. Av alla Jesusord som bevarats i de tre första evangelierna, är dessa mest i släkt med det sätt att tala som vi möter i Johannesevangeliet. Jesus talar om sitt förhållande till Fadern. Han börjar med en bön till Fadern. Det är uppenbarligen fråga om ord som fällt i den inre lärjungekretsen. Det är kanske detta som är orsak till likheten med Johannesevangeliet. Så talade Jesus, när han var bland dem som förstod honom bäst.

Jesus börjar med en tacksägelse. Och det han tackar för är något som vanliga människor måste uppfatta som ett misslyckande. Han tackar för att evangeliet blivit förkastat av folkets ledare, de som svarade för bildningen och skriftlärdomen. I stället har det tagits emot av enkelt och olärt folk. Det grekiska ord som här har översatts med ”små och olärda” betyder närmast ”omyndiga”, barn, minderåriga och oskolade. För ”prisa” används här ett ord som också betyder ”bekänna”, nämligen att Gud är Gud och skall ha all äran. Jesus prisar Gud för att hans evangelium är sådant att det avvisas av dem som vill vara visa i sig själva och tror sig kunna avgöra hurdan Gud bör vara. Men det tas emot av dem, som är som barn, helt hänvisade till att få vad de inte kan skaffa sig själva.

”Detta” som Gud fördolt för de visa och uppenbarat för de olärda, måste vara evangeliet, kanske – om man ser på sammanhanget – med en särskild syftning på Kristi gärningar, som visade att Guds rike var på färde. De skriftlärd såg det inte. De hade varit blinda och döva för Guds verk, när han sände Döparen. De var lika blinda inför Jesus. Och detta var Guds goda och nådiga vilja! Den självbelåtna klokskapen skulle avslöjas i sin blindhet. De andligen rika och mätta fick stanna utanför.

Så fortsätter Jesus med några ord om sitt förhållande till Fadern. De återfinns inte i Johannesevangeliet, men de bekräftar den bild av Sonen som vi får där. Allting har Gud anförtrott åt Sonen. Det är han som vet vem Fadern är. Han allena kan göra Fadern känd för oss. Han gör det möjligt för oss att komma till Gud och bli barn hos honom.

Det är bara Fadern som känner Sonens hemlighet. Bara han vet allt om honom och bara han kan uppenbara den för en människa – så som Jesus säger i Johannesevangeliet: Ingen kommer till mig om icke Fadern som har sänt mig drager honom (Joh 6:44).

Jesus säger här alltså i klartext, vad han inför folket ständigt på nytt har låtit skymta fram i sina ord och sina handlingar. Detta är hemligheten med hans herravälde över ondskans makter. Detta är hemligheten bakom hans mäktiga ”Men jag säger eder …” Detta ger honom fullmakt att förlåta synder och gör honom till herre över sabbaten. Detta gör det så ödesdigert att avvisa honom, när han kommer med evangelium.

Så följer en tredje del, som bara återfinns hos Matteus. Det är en inbjudan att komma till Jesus. Den kan ha riktats till de stora skarorna men kan också ha haft adress till den inre kretsen. De som ”arbetar och är betungade” är nämligen det slags människor, som saligprisningarna i bergspredikan gällde. Det är de andligen betungade, de som känner sin oförmåga att fullgöra lagens bud. Som regel var de också betungade med hårt arbete. De hörde till småfolket. De var fattiga daglönare, bönder, fiskare och hantverkare. Dem bjuder nu Jesus till sig och lovar dem ro. Han bjuder dem till det rike, där allt är förlåtet. De skall lära av honom som är saktmodig och ödmjuk. Det är en tydlig hänvisning till just de ställen hos profeterna som talade om hemligheten med Messias, den hemlighet som folket och dess ledare icke hade förstått. Han skulle inte skria eller ropa, han skulle hålla fram sin rygg åt dem som slog honom och inte skyla sitt ansikte mot smädelse och spott. Fast han var konung skulle han komma saktmodig, ridande på en åsna, och ett brutet rör skulle han inte krossa. Till honom, som bär sitt folks missgärning, bjuder han nu de betungade. Här kan de lägga av sina bördor. Här kan de finna ro för sina själar, här där allt är förlåtet. Och här blir oket ett ”gott ok” (som det ordagrant heter). Ty självfallet går man också här in under lydnadens ok, men inte som ett villkor för att få vara med utan som ett tack för att man får följa honom. Lagens ok är tungt och kantigt. Det sliter man med för att förtjäna sin Herres gunst, utan att någonsin ha gjort nog. Men här är allt redan färdigt. Man är bjuden till fest och får gå in i bröllopsalen.

Copyrightregler:

Bo Giertz är upphovsman till såväl översättning som kommentar, Nedladdning och utskrift av såväl översättning som kommentar får endast ske för personligt bruk, All övrig användning av såväl översättning som kommentar måste godkännas av rättsinnehavarna samt

Stiftelsen bibelskolan.com åtar sig att förmedla eventuella förfrågningar om vidare användning av översättning och/eller kommentar till rättsinnehavarna.